

Katyń 1940

<https://katyn.ipn.gov.pl/kat/histori/zbrodnia/aspekty-prawne/12024,Zbrodnia-wojenna-i-ludobojstwo.html>
22.02.2024, 23:15

ASPEKTY PRAWNE

Zbrodnia wojenna i ludobójstwo

Czy mord na ponad 20 tys. Polaków jest przestępstwem pospolitym, zbrodnią przeciwko ludzkości czy ludobójstwem? Niezależnie od przyjętej definicji ani zbrodnia przeciwko ludzkości, ani zbrodnia ludobójstwa nie ulega przedawnieniu zgodnie z wykładnią procesów norymberskich.

Morderstwo, pospolite przestępstwo, zbrodnia wojenna czy ludobójstwo ?

Definicje zbrodni wojennych, zbrodni przeciwko ludzkości i ludobójstwa zostały sprecyzowane już po II wojnie światowej. Ani zbrodnia przeciwko ludzkości, ani zbrodnia ludobójstwa nie ulega przedawnieniu zgodnie z wykładnią procesów norymberskich.

Eksterminacja polskich jeńców wojennych stanowiła zbrodnię wojenną w ścisłym tego słowa znaczeniu, w rozumieniu art. VIb Karty (Statutu) Międzynarodowego Trybunału Wojskowego, utworzonego w myśl Porozumienia międzynarodowego w przedmiocie ścigania i karania głównych przestępców wojennych, podpisanego w Londynie dnia 8 sierpnia 1945 r. przez Wielką Brytanię, Stany Zjednoczone Ameryki, ZSRS i Francję.

Za zbrodnię wojenną uznano: „...pogwałcenie praw i zwyczajów wojennych (mowa o konwencji haskiej). Takie pogwałcenie będzie obejmowało, ale nie będzie ograniczone do morderstw złego obchodzenia się lub deportacji na roboty przymusowe albo w innym celu ludności cywilnej na okupowanym obszarze lub z tego obszaru, do mordowania lub złego obchodzenia się z jeńcami wojennymi ... - Dz.U z 1947 r., nr 63, poz. 367.

Karta Międzynarodowego Trybunału Wojskowego ustalała ponadto jeszcze dwa rodzaje przestępstw podlegających jurysdykcji Międzynarodowego Trybunału Wojskowego, tj. zbrodnię przeciw pokojowi i zbrodnię przeciw ludzkości.

Za zbrodnię przeciw pokojowi uznano: „ planowanie, przygotowywanie, początkowanie, lub prowadzenie wojny napastniczej albo wojny będącej pogwałceniem traktatów, porozumień lub gwarancji międzynarodowych, albo współdziałanie w planie lub znowie w celu dokonania jednego z wyżej wymienionych czynów - (art. VIa Karty).

Zbrodnią przeciw ludzkości uznano: „morderstwa, wytępienie, obracanie ludzi w

niewolników, deportacja i inne czyny niehumanitarne, których dopuszczono się wobec jakiegokolwiek ludności cywilnej, przed wojną lub podczas niej...” - (art. VIc Karty)

Zasady prawa międzynarodowego przyjęte w Statucie Trybunału Norymberskiego (Międzynarodowego Trybunału Wojskowego) i rozwinięte następnie w wyroku tego Trybunału zostały potwierdzone przez rezolucję Zgromadzenia Ogólnego ONZ Nr 95/I z 11 grudnia 1946 r.

Rezolucja zawierała ponadto deklarację, że ludobójstwo jest zbrodnią w obliczu prawa międzynarodowego, sprzeczną z duchem i celami Narodów Zjednoczonych i potępioną przez świat cywilizowany. Zagadnienie ludobójstwa znalazło rozwinięcie w Konwencji w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa uchwalonej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 9 grudnia 1948 r., która w art. II i III określiła definicję i karalne formy ludobójstwa.

Z uwagi na okoliczności towarzyszące popełnieniu Zbrodni Katyńskiej, która została zaplanowana w najdrobniejszych szczegółach przez najwyższych funkcjonariuszy państwowych i partyjnych ówczesnego ZSRR oraz zrealizowana przez podległy im aparat państwowy, biorąc ponadto pod uwagę skalę i okrucieństwo przeprowadzonej eksterminacji tysięcy niewinnych ludzi a także motywację kierującą sprawcami zbrodni, uprawnione staje się zastosowanie kwalifikacji ludobójstwa w rozumieniu art. II Konwencji z 9 grudnia 1948 r. - Dz.U. z 1952 r. nr 2, poz. 9.

Ludobójstwo

{GALERIA:35541}

Twórcą terminu i pojęcia „ludobójstwo” był polski prawnik pochodzenia żydowskiego dr Rafał Lemkin (1901–1959). W 1933 r. wyodrębnił w referacie wygłoszonym na Międzynarodowej Konferencji dla Unifikacji Prawa Karnego w Madrycie oraz w artykule na łamach „Internationales Anwaltsblatt” tzw. przestępstwa nowego typu, godzące w interesy całej ludzkości, wśród nich „akty barbarzyństwa” zdefiniowane jako działanie przeciwko życiu ludzkiemu, podjęte w zamiarze zniszczenia określonej grupy rasowej, religijnej lub społecznej oraz „akty wandalizmu” rozumiane jako czyny przeciwko dziedzictwu kulturowemu grup narodowych. W wydanej w 1944 r. książce *The Axis Rule in Occupied Europe* przedstawił swoje poglądy na nowy typ zbrodni przeciwko ludzkości, tworząc termin „genocidium” (ludobójstwo), które rozumiał jako zorganizowane działania, mające na celu zniszczenie narodu lub grupy etnicznej poprzez dezintegrację instytucji, kultury, języka, świadomości narodowej i religijnej, gospodarczych podstaw egzystencji, a następnie pozbawienie ludzi bezpieczeństwa, wolności, zdrowia, godności i ostatecznie życia.

Od 1946 r. Lemkin był konsultantem Komitetu Prawnego ONZ i razem z Henrim Donnendie

de Vabresem napisał wstępny projekt Konwencji w sprawie Zapobiegania i Karania Zbrodni Ludobójstwa podpisanej 9 grudnia 1948 r.

PLIKI DO POBRANIA

[Konwencja w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa](#) pdf, 971.07 KB, 08.04.2020

[R. Lemkin, Sowieckie ludobójstwo na Ukrainie, 1953](#) pdf, 79.27 KB, 08.04.2020

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)